

A földbirtokviszonyok változásai délnyugat Amerikában a 17–19. században

GUSZMANN GERGELY

Abstract. The Transformation of Land Tenure Systems in the Southwestern United States during the 17th–19th Centuries. This paper investigates the evolution of land tenure systems in New Spain (modern Mexico) and their transformation under American annexation after 1848. It examines how Spanish colonial policies, rooted in absolutist legal traditions, balanced royal authority with indigenous land practices. Central to this study is the adaptation of legal frameworks, such as the *Recopilación de leyes de los Reynos de las Indias*, to address the challenges of a diverse colonial society. The paper explores the legal mechanisms used to allocate and regulate land, as well as the sociopolitical dynamics that shaped their application. Following U.S. annexation, conflicts arose between communal landholding traditions and Anglo-American privatization, leading to extensive land dispossession for Hispano and indigenous communities. The paper argues that these legal transformations not only undermined traditional land use but also disrupted cultural and social systems, leaving a legacy of legal disputes and cultural resistance that persists today.

Keywords: land tenure systems, Spanish colonial law, legal transformations, indigenous land practices, dispossession, communal landholding

Új-Spanyolország és különösen Délnyugat-Észak-Amerika földbirtokrendszerének története egy kritikai perspektívát kínál a gyarmatosítás, a jog és a kormányzás szélesebb dinamikájának megértéséhez. Az 1519-es spanyol hódítást követően a korona jogi keretet kívánt létrehozni a föld, a víz és az erőforrások kezelésére amerikai területein. Ez a keret, amelyet a *Recopilación de leyes de los Reynos de las Indias* (Indiák Királyságainak Törvénygyűjteménye, 1681) testesített meg, évszázados királyi rendeleteket kodifikált, és célja az volt, hogy egyensúlyt teremtsen a központosított irányítás és a hatalmas, sokszínű gyarmati társadalom kormányzásának valóságai között. E jogrendszer egyik központi feszültsége a spanyol jogi hagyományok és az őslakos gyakorlatok kölcsönhatása volt. Miközben a korona elméletileg minden föld és erőforrás tulajdonjogát magának követelte, a gyakorlati igazgatás gyakran a helyi hagyományok

figyelembevételét igényelte a rend és a termelékenység megőrzése érdekében. Ez különösen a földadományok kiosztásában volt megfigyelhető, amelyeket a szolgálatok jutalmazására, a telepesek ösztönzésére és a határvidékek biztosítására használtak. A rendszer igyekezett integrálni az őslakos gyakorlatokat különösen az 1680-as pueblo felkelés után, de gyakran háttérbe szorította az indián közösségeket, előtérbe helyezve a spanyol telepesek érdekeit és a gazdasági terjeszkedést.

A gyarmati rendszer jelentős kihívásokkal szembesült, ahogy Spanyolország befolyása az 18. század végére csökkent, majd Mexikó 1821-ben függetlenné vált. Az Egyesült Államok 1848-as Új-Mexikót érintő annektálása tovább mélyítette a földtulajdonlási minták átalakulását, új jogi normákat vezetve be, amelyek a privatizáció és a piacvezérelt elveken alapultak. Ez az átmenet konfliktusokat teremtett a közösségi és az egyéni tulajdonrendszerek között, amelyek ezúttal már nemcsak az őslakosok földvesztését veszélyeztették, hanem a letelepedett hispán közösségek tulajdonjogát is. A tanulmány arra keresi a választ, hogy az európai abszolutista hagyományokra épült spanyol gyarmati jogi keret hogyan integrálta vagy alakította át a régió többretegű földhasználati gyakorlatát. Milyen konfliktusokhoz vezetett az amerikai jogi és adminisztratív jogi mechanizmusok bevezetése? Hogyan befolyásolta a közösségi földek elvesztése a hispán és őslakos populációk kulturális és társadalmi kohézióját Új-Mexikóban?

Földbirtokrendszer és jogi mechanizmusok az új-spanyol gyarmatokon

A föld, a víz és a természeti erőforrások irányítása az új-spanyol gyarmatokon az 1519-es spanyol hódítást követő három évszázadban az európai abszolutista joggyakorlatok és az őslakos földbirtoklási viszonyok közötti kölcsönhatást tükrözte. A spanyol monarchia, a Habsburg-királyok uralma alatt, gazdasági és politikai szuverénként működött az amerikai gyarmatai felett, elméletileg birtokolva az összes földet, vizet és ásványkincset. A spanyol korona a gracia és merced formális jogi mechanizmusai révén (királyi kegyként) adományozta a földhasználati és vízhasználati jogokat alattvalóinak, ötvözve a feudális földhasználati koncepciókat az új gyarmati prioritásokkal. A földhasználatra vonatkozó szabályokat mélyen beágyazták a spanyol jogi hagyományokba, de ezeket a sajátos újvilági igényekhez igazították. A törvények gyűjteménye, amelyet 1681-ben kodifikáltak *Recopilación de leyes de los Reynos de las Indias* címen, monumentális jogi útmutatóként szolgált a gyarmati adminisztráció számára. A *Recopilación* több mint 100 000 királyi rendeletet sűrített össze 1492 óta, és körülbelül 6 500 törvényt tartalmazott, amelyek az amerikai spanyol gyarmatok anyagi és eljárási jogait szabályozták. A második könyv első cikkének egyes és kettős törvényei kimondták, hogy azokat az ügyeket, amelyeket a *Recopilación* nem szabályoz, a kasztíliai általános jog

– beleértve a középkori spanyol jogtudomány alpművét, a Siete Partidast (X. Alfonz kasztíliai király 13. századi törvénykönyve) – szerint kell megoldani.¹

Az útmutató alapján meghatározott szabályok szerint ezeket a földeket királyi rendelettel osztották ki egyéneknek, telepes csoportoknak, városoknak és őslakos közösségeknek. Ezek a földadományok számos célt szolgáltak: elősegítették a határvidéki betelepülést, jutalmazták a közigazgatási szolgálatot, védőövezetet hoztak létre az ellenséges törzsekkel szemben, és megerősítették Spanyolország területi igényét Észak-Amerikában. Kezdetben sok ilyen adomány az *encomienda*² típusú birtokok modelljét követte, ahol a földeket egyéneknek osztották ki a koronának nyújtott szolgálataikért cserébe. Ezek a birtokok gyakran indián munkaerőre támaszkodtak, amit adók formájában szedtek be.³ Az alapvetően Habsburg központosító törekvéseket tükröző törvények figyelembe vették az őslakos földhasználati koncepciókat is, elismerve az őslakos népesség történelmi és kulturális hagyományait. Ez a jogi alkalmazkodás rávilágít a gyarmati kormányzás kettős céljára: a királyi hatalom érvényesítésére, valamint a társadalmi rend és a gyarmati termelékenység fenntartására. A Recopilación az említett szintézis példája, amely egyszerre szolgált az uralkodói kontroll eszközeként és a gyarmati társadalom komplexitásának kezelésére. A föld- és vízjogok fejlődése a 16. és 17. századi gyarmati Mexikóban a spanyol birodalom terjeszkedő területeinek szervezésére tett alapos jogi erőfeszítések tanúbizonysága. Két alapvető jogi kódex – Vasco de Puga 1563-as *Cedularioja* (királyi rendeletek gyűjteménye) és Diego de Encinas 1596-os *Cedulario Indianoja* – biztosította a gyarmati kormányzás számára szükséges jogi folytonosságot. Ezeket a kódexeket, valamint más királyi és alkirályi rendeleteket később beépítették a Recopilaciónba, amely a spanyol Amerika meghatározó jogi keretévé vált. II. Fülöp 1573-as *Ordenanzas para los nuevos descubrimientos* (Rendelkezések az új felfedezésekre vonatkozóan) című rendeletei jelentős előrelépést jelentettek a spanyol gyarmati politika terén. Ezek a rendeletek részletes utasításokat tartalmaztak a pacifikálásra, a gyarmatosításra és a spanyol települések megalapítására vonatkozóan, és meghatározták az új-spanyol területek északi terjeszkedésének meghódítási és gyarmatosítási folyamatait a 17. században. Az *Ordenanzas* integrálása a Recopilaciónba biztosította, hogy ezek a politikák a gyarmati közigazgatás és joggyakorlat szerves részévé váljanak, különösen a határvidékek fejlődő régióiban. A királyi

¹ Greenleaf 1972: 85. Haring 1975: 105. A Recopilación végleges formájában körülbelül 6400 törvényt tartalmaz, amelyek kilenc könyvben található meg, nagyon egyenlőtlen hosszúságú részekre osztva. Ezek fejezetekre vagy kategóriákra (típusos) tagolódnak, amelyekben a törvényeket csoportosítják és rendszerezik.

² Az „*encomienda*” kifejezést, különösen Új-Spanyolországban (Mexikó), leggyakrabban arra használták, hogy a kiosztott földeken élő indián közösségeket azonosítsák, helyhez kössék és számba vegyék. Az *encomienda* odaítélése együtt járt a *repartimiento* jogával, vagyis azzal a joggal, hogy a kijelölt indiánokat munkára kötelezzék. Anderson 1985: 354.

³ Gonzales 2003: 294

rendeletek mellett az alkirályi hatóságok által kiadott gyakorlati rendeletek szintén kulcsszerepet játszottak a földpolitika alakításában. Antonio de Mendoza alkirály 16. század eleji földrendeletei alapszabályokat állítottak fel a földbirtokok méretére és azok mérésére vonatkozóan. Ezeket 1567-ben Marqués de Falces alkirály továbbfejlesztette, és részletes földmérési rendeletet adott ki.⁴

A 17. és 18. századra a spanyol telepesek földjeik kiterjesztésével és a termékeny területek monopolizálásával a bennszülött lakosságot szűk területekre szorították. Az olyan földjogi mechanizmusok, mint a *composición* (hibás földigények rendezése) és a *denuncia* (bejelentések üres földekről), jelentős eszközökké váltak a földbirtokok legalizálásában és a földhasználati viták kezelésében, bár ezek vegyes eredményeket hoztak az őslakos közösségek védelmében. A *composición* és a *denuncia* fogalmai a spanyol gyarmati Amerikában jelentős szerepet játszottak a földvitákban és a tulajdonjogok kérdésében, gyakran az őslakos közösségek kárára. A *composición* egy jogi eljárás volt, amelynek során a földtulajdonosok pénzbeli fizetés révén rendezték és biztosították földtulajdonaik jogcímét a korona felé, míg a *denuncia* lehetőséget adott arra, hogy bárki igényt tarthasson elhagyatott vagy szabálytalanul birtokolt földekre. Amikor az őslakos közösségek kihívásokkal szembesültek földjeik megőrzésében, ezek a mechanizmusok védekezésük és egyben kihasználásuk eszközeivé váltak.⁵ A 16. század végére a királyi hivatalnokok felismerték az engedély nélküli földfoglalás széles körű problémáját. Sok telepes a kijelölt határokon túl terjeszkedett, királyi és bennszülött földeket foglalva el. A probléma megoldására II. Fülöp 1591-ben kiadott egy cédulát, amely a *composición*⁶ intézményét hivatalosan is elismerte. A *composición* elsődlegesen a királyi bevételek növelését szolgálta, de célja volt a földbirtokrendszer világosabbá tétele is. Az eljárást később finomították, például Salvatierra alkirály 1643-as részletes utasításaival és az 1717-ben a mexikói Audiencia által bevezetett „tudományosabb” reformokkal. A *composición* azonban gyakran lehetővé tette, hogy tisztességtelen telepesek földeket ragadjanak el annak ellenére, hogy a törvények formálisan védték az őslakos földeket. Az őslakos közösségek

⁴ Greenleaf 1972: 86–87.

⁵ Gibson példája alapján a megfelelő pénzügyi erőforrások és politikai hatalom híján az őslakos közösségek gyakran rákényszerültek arra, hogy denunciához vagy *composiciones*hez folyamodjanak földjeik védelmében. A rendszer azonban a tehetős spanyoloknak kedvezett, akik jelentős összegekkel felül tudták licitálni az őslakos igénylőket a *composición* során. Az Azcapotzalco példája a 18. század elejéről jól szemlélteti ezt az egyenlőtlenséget: a közösséget arra kényszerítették, hogy 200 pesót fizessen földjogcíme érvényesítéséért és a „hibák kijavításáért,” amit *apró reales* (fizetőeszköz) formájában teljesítettek. Ezzel szemben a tehetős spanyol telepesek akár több ezer pesót is képesek voltak fizetni, így biztosítva földtulajdonukat az őslakos és más kihívókkal szemben. Gibson 1964: 288.

⁶ Greenleaf szerint a *composición* kifejezést nem ajánlott lefordítani, mert a spanyol „*composición*” főnév (a „*componer*” igéből származik) egy jogi szakkifejezés. A *composición* a hibás földtulajdonjogok legalizálásának vagy kiigazításának bírói folyamata volt. Olyan esetekben, amikor fordításra van szükség, a *composición* jelentése „legalizálás” vagy „kiigazítás”. Greenleaf 1972: 108.

számára is biztosították a compositión lehetőségét, különös védelemmel közösségi földjeik megőrzésére. Ennek ellenére a jogi bizonyítékok előterjesztésének terhe gyakran hátrányos helyzetbe hozta a bennszülött és mesztic gazdákat, akik nehezen tudták dokumentálni földhasználati történetüket. Idővel azonban az őslakos csoportok egyre jártasabbá váltak a jogi keretek használatában, amit a fennmaradt dokumentumok is igazolnak. A compositión mellett a már említett denuncia gyakorlata is jelentős volt, amelyet 1735-ben formalizáltak. Ezen eljárás során egyének bejelentést tehetek üresen álló vagy illegálisan birtokolt királyi földekre, majd compositión révén megszerezhették a tulajdonjogot. Habár ez a mechanizmus a megkérdőjelezhető földigények leleplezését célozta, gyakran nem tudta egyértelműen tisztázni a magántulajdon és a királyi földek határait. A 18. századi Bourbon-reformok, különösen az 1754-es cédula, jelentős kísérletet tettek a földbirtokrendszer rendszerezésére és a sebezhető csoportok védelmére. Ez a rendelet megerősítette a királyi hatóságot a földek eladása és a compositión felett, és az alkirályokat, valamint az audien-cia elnökeit tette felelőssé az eljárások végrehajtásáért. A reform különösen védte a kis földbirtokosokat, köztük az őslakos és mesztic gazdákat, biztosítva számukra, hogy jogtalan földvesztéseik orvosolhatók legyenek, és lehetőség szerint földhöz jussanak. Az 1754-es cédula mérsékelt díjakat vezetett be, és olyan biztosítékokat tartalmazott, amelyek megelőzték a csalást és összejátszást. A rendelet kimondta, hogy az 1700 előtti földbirtokokat meg kell erősíteni, ha a tulajdonosok bizonyítani tudják a földhasználatot, míg az 1700 utáni igényeket királyi hatóságoknak kellett felülvizsgálniuk. Az új törvény értelmében azok a tulajdonosok, akik folyamatos és ősi birtoklást tudtak igazolni, nem veszíthették el földjeiket, ha időben megindították a compositión eljárást. A cédula anyagi rendelkezéseit egészen a Cádiz-i Cortes (1812) üléseiig érvényben tartották, amelyek az alkotmányos reformokat és a mexikói függetlenségi mozgalmat előkészítették. III. Károly (1759–1788) és IV. Károly (1788–1808) alkirályai a cédula végrehajtási eljárásait módosították, de a törvény szándéka változatlan maradt. A Recopilación hamar elavulttá vált, mivel új törvények továbbra is bőségesen születtek. A Bourbon-királyok uralkodása alatt, különösen a 18. század közepe után, politikai és közigazgatási reformokat vezettek be, amelyek jelentős változásokat hoztak a gyarmatok intézményi életében, és nagymértékben felváltották a Recopilaciónban foglalt törvényeket. III. Károly 1765-ben a Indiák Tanácsához intézett rendelete egy átdolgozott kiadást helyezett kilátásba. Azonban nem történt előrelépés egészen 1776-ig, amikor két jogászból álló bizottságot neveztek ki egy teljesen új törvénykönyv előkészítésére.⁷ A 18. század végi közigazgatási reformok, köztük a Comandancia General de las Provincias Internas (Északi Tartományok Főparancsnoksága) 1776-os létrehozása, újraértelmezték

⁷Haring 1975: 108.

az észak-mexikói államok és az amerikai délnyugati határvidék kormányzását. Ez a katonai körzet a külföldi beavatkozás megfékezésére és az őslakosok ellenállásának hatékonyabb kezelésére irányult.⁸

A 18. századi Új-Mexikó kormányzati struktúrája eltért a spanyol gyarmatokban máshol megszokott hagyományos városi modellektől, amelyeket egyedi történelmi körülmények és helyi szokások alakítottak. A spanyol önkormányzati szervezetekre jellemző cabildók vagy a képviseleti demokrácia elemeit is megvillantó ayuntamientók (városi tanácsok) helyett Új-Mexikó települései inkább *alcaldes mayores* (tartományi tisztségviselők) irányítása alatt működtek, mint városi tanácsosok felügyelete alatt. Ez a megoldás az otthonok és a mezőgazdasági területek szétszórt elhelyezkedésére reagált, amelyek gyakran messze túlterjedtek a lazán meghatározott városközpontokon. Következésképpen Új-Mexikó települései inkább a modern megyékhez hasonlítottak, mintsem sűrűn lakott városokra, közösségeikkel olyan plázák köré szerveződve, amelyek gyakran távol voltak az egyéni lakóhelyektől. Ez a decentralizált települési minta nemcsak a kormányzati rendszert, hanem a földhasználati politikát is befolyásolta.⁹ Az *alcaldes mayores*ra való támaszkodás a városi tanácsosok helyett pragmatikus válasz volt Új-Mexikó földrajzi és demográfiai valóságaira. Ezek az „alaktalan” települések megnehezítették a *Recopilación* pontos jogi kereteinek alkalmazását, különösen a *fondo legal* (önkormányzati területek) és az *ejidos* (közösségi földek) szabályozásában, amelyeket a *Recopilación* IV. könyvének hetedik címe szabályozott. Hasonló mintázat figyelhető meg az indián *pueblók* esetében, ahol a szétszórtan elhelyezkedő házak és földek tovább bonyolították a határok (*terminos*) meghatározását. Noha a spanyol és mexikói hivatalnokok megpróbálták alkalmazni a közép-mexikói politikákat a *Provincias Internas* (északi határtartományok) régióban, ezek végrehajtása Új-Mexikóban gyakran eltért a szabványos gyakorlatoktól a helyi adottságok miatt. A földek igazgatása a tartományi kormányzás kulcsfontosságú része volt.¹⁰

A Délnyugati Kutatások és Különgyűjtemények Központjának (Center for Southwest Research and Special Collections) archív dokumentumai megerősítik, hogy a hagyományos jogi eljárásokat, beleértve a denúciát és a *composición*ot, alkalmazták a földtulajdonok tisztázására 1706 és 1769 között. Új-Mexikó kormányzati struktúrája és földpolitikája hasonlóságokat mutatott más északi tartományokkal, például Kaliforniával, ahol a kormányzók hasonlóan jelentős hatalommal rendelkeztek a földek elosztásában és az új települések létrehozásában.¹¹ A helyi magisztrátusok vagy

⁸ Greenleaf 1972: 88–92.

⁹ Bloom 1946: 131.

¹⁰ Greenleaf 1972: 93–98.

¹¹ A kormányzók jelentős hatalommal és kiváltságokkal rendelkeztek, és mivel a királyi fizetést kapó hivatalnokok közül ők voltak az egyetlenek a tartományban (a fegyverkovács mellett), a kormányzók jelentős előnyt élveztek az *encomenderókkal* szemben a viták rendezésében. Ugyanakkor nem maradtak

főadminisztrátorok (alcalde) jártak el a földviszonyok tisztázásában az 1690 utáni visszatelepülések után, de ezekben törekedtek a pueblo indiánok autonómiájának fenntartására, valamint a velük való közös élet és gazdasági együttműködés harmonizációjára. A 16. században Spanyolországból érkezett Padilla családból Diego de Padilla encomendero (vagyis adománybirtokos) volt El Paso de Norte környékén, de az 1680-as pueblo felkelés után elhagyta szülei birtokait. Diego visszaérte után először Bernalilloban telepedett le, ahol 1706-ban elvette Catalina de Salazart, aki miután megáldotta egy fiúgyermekkel, rövidesen meghalt. Diego nem találta a helyét, egy ideig együtt élt egy indián asszonnyal (közös gyerekük Estebán néven született), de második házassága María Vásquez Bacával jelentett számára lehetőséget, hogy feljebb emelkedjen a társadalmi ranglétrán. Ez a házasság sem hozott jelentős vagyont Diegónak, és Albuquerque-be költözve kezdtek új életet, ahol a család elkezdett bővülni. Diego földművelésbe kezdett azokon a területeken, amelyek korábban még anyai nagyszüleihez tartoztak (Francisco de Valencia és María López Millán), és akik az Isleta Pueblóban élő indiánokkal közösen gondozták a földet a felkelés előtt. A család fenntartására és a telkek megművelésére hivatkozva Diego Padilla kérvényezte a földek tulajdonjogát, amit Don Antonio Balberde Cossio jóváhagyott 1718. május 4-én. Diego és családja megalapították Los Padillas települést, ami az Isleta Pueblo tözsomszédságában helyezkedett el.¹² Az Isletában élő tigua vagy tiwa indiánok szintén menekülni kényszerültek 1680-ban, mivel elkötelezett keresztények voltak, és a mai texasi El Pasóban találtak menedéket. A csoport egy része ott maradt (a mai napig megtalálható ez a diszpóra Ysleta néven), de többen visszatértek 1710 környékén korábbi élőhelyükre, a Rio Grande árterébe szintén Albuquerque városától délre. A Saint Augustin misszió volt a pueblo központja, és az ott élők elsősorban mezőgazdasági tevékenységet folytattak kihasználva a folyó áradásait. A forrásokból kiderül, hogy Diego 1736-os halála után legitim gyermekeinek többsége beházasodott a tehető Chávez családba, és elköltöztek Los Padillas környékére, míg a telken csak páran maradtak. A család legidősebb fiúgyermeké, Francisco Padilla eljárván testvérei nevében

teljesen ellenőrizetlenül: hivatali idejük végén – amely általában három vagy négy évig tartott – kötelesek voltak benyújtani a residenciát, egy hivatalos jelentést az alkirálynak tevékenységükről. Ennek ellenére a kormányzók gyakran folyamodtak vesztegetéshez, hogy elkerüljék az igazságszolgáltatást, és tovább folytathassák kizsákmányoló tevékenységeiket. Bár a törvény szigorúan tiltotta a kormányzók részvételét üzleti vagy kereskedelmi tevékenységekben, ezt a szabályt nyíltan megszegték. Santa Fé városában a kormányzók pueblo indián munkásokat foglalkoztattak műhelyeikben ácsokként, takácsokként és kézművesekként. Sok őslakost kényszerítettek további feladatokra: fuvarosként, állatpásztorként vagy kereskedők segítőként dolgoztak, árut és állatokat szállítva Parral és Santa Barbara piacaira. Másokat só begyűjtésére küldtek a sótelepekre vagy piñon dió gyűjtésére a környező hegyekbe. Az ambiciózus kormányzók és támogatóik könnyen „szuper-encomenderókká” válhattak, és jelentős személyes vagyont halmozhattak fel az őslakosok munkájából és javaiból. Anderson 1985: 364.

¹² Biography of Esteban Padilla <https://www.geni.com/people/Esteban-Padilla/6000000019463456895-utolsó letöltés: 2024. december 9.>

eladta a birtok egy részét az Isleta Pueblo lakosainak: „*Én, Francisco Padilla, a Padilla család nevében elismerem, hogy az Isleta indiánoktól átvettük az ezerháromszáz peso összeget a területért, teljes megelégedésünkre és elégedettségünkre, és ennek tanúsítására megkértük az Alcaldét, hogy valamennyiünk nevében aláírjon, mivel mi nem tudunk írni.*”¹³ Albuquerque akkori főadminisztrátora, Miguel Lucero engedélyezte a földbirtok feldarabolását, és elismerte az 1750. február 4-én keltezett dokumentumban, hogy „*a Padilla család, akik tanúsítják, hogy ők az elhunyt édesapjuk, Diego Padilla után örökölt tanya örökösei. Ez a tanya a szomszédos lakosok földjeivel határos a Rio del Norte közelében, Valencia területén, egy olyan patak mentén, ahol a határvonalat folyamatosan megjelölték. A tanyát megállapodás szerint ezerháromszáz peso összegért adják el, amelyet a Padilla család teljes mértékben megkapott, és ezzel a földek feletti teljes jogot átadják az említett Isleta Pueblo javára.*”¹⁴ A Padilla család részéről kijelentették, hogy „*visszavonhatatlanul és törvényesen átengedjük és átruházzuk a San Agustín de la Isleta Pueblo indiánjainak a jogot, címet és ellenőrzést az említett föld felett, hogy azt birtokolhassák, eladhassák vagy bármely személyre átruházhassák, akit kívánnak. Ezáltal lemondunk az itt jelenlévők előtt, elégedetten és kifizetve, hiteles birtokunkról, valamint bármely egyéb törvény és kötelezettség által biztosított jogokról az ő javukra. Ezáltal sem mi, sem gyermekeink, örököseink vagy utódaink nem indíthatnak pert vagy támaszthatnak követelést ezen földdel kapcsolatban, és ha mégis így tennének, követeléseiket nem veszik figyelembe, sem a törvény, sem a méltányosság alapján, teljes jogi szigorral kényszerítve őket e dokumentum teljes végrehajtására. A földet adómentesen, jelzálogoktól és terhektől mentesen adjuk át, és ennek biztosítása érdekében saját személyünket, valamint jelenlegi és jövőbeli ingó és ingatlan vagyonunkat kötelezettség alá helyezzük. Mindezt a fent említett főadminisztrátor és háborús parancsnok előtt tettük meg, aki velem együtt aláírta ezt a dokumentumot, a tanúk jelenlétében, azon a napon, hónapban és évben, érvényt és erőt adva ennek a dokumentumnak most és mindenkor. Az aláírást tanúk végezték el, mivel a felek közül senki nem tudott írni, és mivel a közelben sem királyi, sem közjegyző nem tartózkodott, ahogyan ezt tanúsítom.*”¹⁵ Miguel Lucero parancsnok, az Alcalde Mayor jelenléte és szerepe 1750-ben rávilágít a spanyol gyarmati joggyakorlat szigorúan szabályozott természetére. Az alcalde kettős szerepe – mint polgári és katonai hatóság – jól tükrözi a közigazgatás és a törvények végrehajtásának összefonódását a határvidéken. Az eladás visszavonhatatlanságára és a felek elégedettségére való ismételt hivatkozás a spanyol gyarmati jogi tradíciók részét képezte, amelyek célja a viták megelőzése volt. A Padilla család, amelyet törvényes örökösökként azonosítanak, rávilágít az öröklés kulcsszerepére a földtulajdonlásban. Az a tény, hogy a család nem tudott írni, hangsúlyozza a vidéki

¹³ CSWR UNM MSS-987-BC Box: 1 Folder: 1

¹⁴ CSWR UNM MSS-987-BC Box: 1 Folder: 1

¹⁵ CSWR UNM MSS-987-BC Box: 1 Folder: 1

Új-Mexikóra jellemző alacsony írástudást, miközben az alcalde és a tanúk biztosították a tranzakció jogszerű dokumentálását. Los Padillas településen csak 1901-ben épült iskola az ott élő 168 főt számláló populáció gyermekei számára. A tanya (rancho) 1300 pesóért történő eladása jelentős összeget képviselt, amely rávilágít a föld gazdasági értékére ebben az agrárközpontú társadalomban. A két részletben történő fizetési megállapodás szintén tükrözi a korszak gazdasági szokásait. Az Isleta Pueblo mint vevő szerepe kiemelten fontos. Ez azt mutatja, hogy az őslakos közösségek aktívan részt vettek a földpiacon, és elegendő erőforrással rendelkeztek a földvásárláshoz, valamint hangsúlyozza gazdasági részvételüket és jogi autonómiájukat a gyarmati rendszerben. Az, hogy teljes tulajdonjogukat elismerik, beleértve az értékesítés és az elidegenítés jogát, megerősíti, hogy a spanyol uralom alatt formális jogi önállóságot kaptak. Ugyanakkor az Egyesült Államok joghatósága alatt szükségessé vált földtulajdonjoguk hivatalos elismerése megmutatja az őslakos földtulajdonosok előtt álló kihívásokat a kormányzati rendszerek változása során. A tanya helyének részletes leírása, beleértve a határokat (például a Río del Norte és a Valencia birtok közelében), tükrözi a spanyol gyarmati jog azon törekvését, hogy pontosan meghatározza a földterületeket. A természeti tájelemek, mint a folyók és patakok használata a határjelöléshez gyakori volt a határvidéken, ahol a földmérési eszközök korlátozottak voltak. A hosszú ideje fennálló határjelölések megemlítése a területi gyakorlatok stabilitását és folytonosságát mutatja, még olyan régiókban is, ahol politikai változások gyakran előfordultak. Az európai hatalmak Újvilággal kapcsolatos igényei egyre inkább a térbeli ellenőrzésre, nem pedig az emberek feletti uralomra helyezték a hangsúlyt, ami a gyarmati stratégiák és ideológiák jelentős átalakulását jelezte. Ez a térbeli fókusz különösen a gyarmatosítás második felében vált nyilvánvalóvá, amikor más európai nemzetek, például Anglia és Franciaország, elkezdtek területi igényeket megfogalmazni az amerikai kontinensen.¹⁶ Habár a dokumentumok megerősítik az eladás visszavonhatatlanságát és a felek elégedettségét, felvetik a hatalmi dinamikák kérdését is. Az eladás azt tükrözheti, hogy a Padilla család gazdasági kényszer alatt volt, amely arra készítette őket, hogy eladják örökölt földjüket. Erre magyarázatként szolgálhat, hogy a család túlnyomó része elhagyta Los Padillast a beházasodások miatt. Az új-mexikói földtranzakciók szélesebb kontextusa gyakran bizonytalansággal és jövőbeli vitákkal volt terhes. Még ha az eladásokat hivatalosan dokumentálták is, az amerikai jogrend alatt felmerülő konkuráló

¹⁶Branch 2010: 285. Ez a térképészeti alapú területi megközelítés kiterjedt a földek telepeseknek történő kiosztásának folyamatára is. A felméréseken alapuló földtérképezés, amely gyakran hasonló geometriai elveket alkalmazott, kulcsfontosságú eszközzé vált az úgynevezett „üres” területek kiosztásában. Ezek a földadományok a középkori európai földfoglalási gyakorlatokra hasonlítottak, de eltértek a feudális modellektől, tükrözve a gyarmati terjeszkedés sajátos feltételeit és igényeit. Az európai intézményi gyakorlatok Újvilágban való átalakítása új kormányzati rendszerek és földtulajdonosi minták kialakulását tette lehetővé.

igények gyakran veszélyeztették a hagyományos földbirtokrendszereket, különösen az őslakos közösségek számára. A dokumentumokban szereplő 1849-es tanúsítás, amelyet Donaciano Vigil, az új-mexikói terület földtulajdoni nyilvántartója végzett, jelentős átmenetet jelez a spanyol és az Egyesült Államok igazgatása között. Az 1848-as Guadalupe Hidalgó-i békeszerződés után az Egyesült Államok kormánya megkövetelte a korábbi földtulajdonjogok hivatalos elismerését, ahogyan ez itt is történik. A „Könyv A, 43. és 44. oldalán” történő regisztráció¹⁷ rávilágít az amerikai területi gyakorlatok felé való bürokratikus elmozdulásra. Vigil tanúsítása az ingatlanjogok folytonosságát hangsúlyozza, de előrevetíti azokat a bonyolult jogi vitákat, amelyek az amerikai jogrend alatt gyakran felmerültek.

A földbirtokrendszer változásai az 1848-as Guadalupe Hidalgó-i békét követően

A mexikói földtulajdonrendszer Új-Mexikóban, amelyet a 1821 és 1848 között létrehozott közösségi földadományok testesítettek meg, a pueblo közös földtulajdoni rendszerek és a spanyol magántulajdoni szabályozások szintéziséből alakult ki. Ezek a földadományok 250 évnyi jogi és társadalmi fejlődés eredményei voltak, amelyek az egyedi ökológiai, kulturális és határvidéki kihívásokra reagáltak. A közös földtulajdon elemei mind a száraz éghajlat által meghatározott önálló gazdálkodási igényekhez, mind a nomád törzsekkel folytatott konfliktusok közepette a határvidék benépesítésének politikai kihívásaihoz alkalmazkodtak. Noha a mexikói közös földtulajdonjogok eltértek az 1848 után bevezetett angolszász jogi normáktól, a hasonlóságok lehetőséget teremtettek a spekuláns manipulációkra a területi időszakban. Az új-mexikói földadományok korai mexikói időszakában született, 1824-es és 1828-as gyarmatosítási törvények a kasztíliai földtörvényekre épültek, de az új-mexikói határvidéki környezethez igazodtak.¹⁸

Az anglo-amerikaiak földhöz való hozzáállása és az általuk bevezetett jogi eljárások pontosan meghatározott magántulajdonon és rendezett földigénylési rendszeren alapultak. Ez a megközelítés éles ellentétben állt a spanyol és mexikói földadományozási hagyományokkal, amelyek a spanyol joggyakorlatból eredtek. Ezek a hagyományok a délnyugati régió életkörülményeihez alkalmazkodtak az amerikai fennhatóságot megelőzően, és inkább a föld használatát és birtoklását hangsúlyozták, semmint a tulajdonjogot. Az olyan közösségi földek, mint a dehesák (legelő) és ejidók, legeltetésre szolgáltak, és a ritkán lakott területeken a vízforrások hiánya miatt a világos

¹⁷ CSWR UNM MSS-987-BC Box: 1 Folder: 1

¹⁸ Correia 2008: 930.

földhatárok kialakítása nem volt szükséges. Amikor az anglo-amerikaiak saját jogi kereteiket vezették be Kaliforniában és Új-Mexikóban, konfliktusok és félreértések alakultak ki. A hispán-amerikaiak, akik a közösségi földhasználathoz voltak hozzászokva, nehezen alkalmazkodtak az anglo-amerikaiak által megkövetelt jogi dokumentációhoz és a magántulajdon hangsúlyozásához. Az anglo-amerikaiak ezzel szemben nehezen tudtak jogi meghatározást adni a földhasználatra és tulajdonjogra vonatkozó, számukra idegen hagyományok alapján. Ezek az ellentmondások olyan döntésekhez vezettek, amelyek gyakran hátrányosan érintették a hispán-amerikaiakat, mivel az anglo-amerikai normák dominálták a földigények elbírálását. Az angolszász és hispán rendszerek közötti igazítás az anglo-amerikai dominanciát eredményezte, amely az ő jogi és kulturális normáikat részesítette előnyben. Ez az egyensúlyhiány mélyen gyökerező kulturális konfliktusokat és félreértéseket szült a földtulajdon kérdésében, valamint az őslakosok földjogai tovább bonyolították a helyzetet.¹⁹

1848-ban Új-Mexikó az Egyesült Államok része lett (területe), és ezzel megkezdődött a spanyol és mexikói földadományok, a korábban említett mercedes de tierras (földadományok) örökösének hosszan tartó küzdelme az ősi földek elvesztése és a hagyományos kulturális és társadalmi rendszerek felbomlása ellen. Ahogyan azt korábban is említettem, az amerikai jogi és kulturális normák bevezetése, amelyek a földet és a vizet árucikkékként kezelték, közvetlenül ütközött a régióban elterjedt megélhetési mezőgazdasági gyakorlatokkal. Az amerikai jogrendszer, amely a magántulajdonon és a piaci csereelven alapult, figyelmen kívül hagyta azokat a közösségi és megélhetési hagyományokat, amelyek nemzedékeken keresztül fenntartották Új-Mexikó közösségeit. Ebben a kulturális és jogi ellentmondásban bontakozott ki az 1847-es Taos-felkelés. A pueblo és hispán szövetség ismét szembeszállt a külső dominanciával, ezúttal az amerikai katonai kormányzatot célozva. Ez a felkelés ismételten tükrözte a közösségek tartós képességét az együttműködésre és ellenállásra a rendszerszintű kihívások közepette, annak ellenére, hogy az Egyesült Államok katonai ereje túlsúlyban volt. Az amerikai annexió tovább súlyosbította a nehéz helyzetet, a megélhetési mezőgazdasági gyakorlatok háttérbe szorultak, és figyelmen kívül hagyták az állattenyésztés jelentős szerepét a családok élelmiszer-szükségleteinek biztosításában.²⁰

A földadományok, amelyeket eredetileg spanyol és mexikói uralom alatt osztottak ki, egy olyan összetett rendszer részei voltak, amely az egyéni és közösségi földtulajdonlást ötvözte, és amely fenntartotta a határvidéki településeket, valamint mély kapcsolatot alakított ki a közösségek és földjeik között. Az amerikai kormányzás bevezetése ezt a rendszert alapjaiban rengette meg, új jogi és gazdasági kereteket hozva létre, amelyek az örökösök földjeinek elvesztéséhez és közösségi hagyományaik

¹⁹ Engstrand 1978: 332–333.

²⁰ Quintana 1990: 296.

felszámolásához vezettek. A települések bővülésével az ejido földadományok központi szerepet kaptak Új-Mexikó földtulajdonlási rendszerében. Ezek a földek közösségi alapúak voltak, ahol az egyes családok hosszú parcellákat kaptak a folyók mentén mezőgazdasági művelésre, míg a fennmaradó földeket közösségi használatra tartották fenn, például legeltetésre, erőforrásgyűjtésre és egyéb közös célokra. Az ejido közösségi földjei, amelyek gyakran a teljes földterület 90%-át tették ki, létfontosságúak voltak a pobladores, azaz telepes családok gazdasági és társadalmi túléléséhez. Az ejido rendszer elősegítette a földkezelés közösségi felelősségét, amelyet a poblador principal (vezető telepes) gyakran irányított, biztosítva az erőforrások igazságos elosztását. Ez a közösségi megközelítés erős társadalmi struktúrákat alakított ki, amelyeket a közös öntözőrendszerek, például az acequia, a közös legeltetés és a megosztott vallási és kulturális hagyományok támogattak. Mexikó 1821-es függetlenedése után a mercedes elosztása jelentősen kibővült. Nagyobb földeket osztottak ki, hogy ösztönözzék a betelepülést, és hogy szembenézzenek a Lone Star Köztársaság (a mai Texas állam) területi fenyegetéseivel, valamint korlátozzák az amerikai kereskedők növekvő befolyását, akik a mexikói földtörvények liberalizálása révén földet szereztek. Ezen erőfeszítések ellenére a mexikói földbirtokosok és az angolszász-amerikai telepesek közötti feszültség fokozódott. Az illegális földfoglalásként ismert filibustering különösen súlyosbította ezeket a feszültségeket, ahol amerikai kalandorok törvénytelenül próbáltak földeket szerezni. Antonio José Martínez atya, a korai ellenállás egyik vezetője, bírálta ezeket a betöréseket, kiemelve, hogy az amerikai telepesek kizsákmányolják a mexikói földtulajdonosokat, és manipulálják a földtörvényeket, hogy hatalmas területeket szerezzenek.²¹ Martínez megpróbálta bizonyítani, hogy a tizedek és a stóladíjak kivetése nem volt szokásos gyakorlat Új-Mexikóban, továbbá hogy sem a mexikói, sem az amerikai jog nem biztosított rá felhatalmazást. Martínez atya következetesen a köztársaságpárti és liberális elvek mentén keretezte cselekedeteit, hangsúlyozva a szólás jogát és kötelességét a nép felvilágosítása érdekében. Úgy tekintett magára, mint polgárra, közösségi tagra, keresztényre és papra, akinek erkölcsi kötelessége, hogy kiálljon az őslakosok, a kiszolgáltatottak, különösen az elnyomottak vagy megfélemlítettek mellett. Martínez kezdetben ellenezte az anglo-amerikaiak mint potenciális befolyásolási ügynökök vagy mint hódítók beáramlását, de támogatta az Amerikai Egyesült Államok alkotmányát és intézményeit.²²

Annak ellenére, hogy a Guadalupe Hídalgó-i szerződés megígérte a meglévő földtulajdonjogok tiszteletben tartását, az amerikai kormányzás olyan jogi keretet vezetett be, amely összeegyeztethetetlen volt az ejido rendszer közösségi struktúráival. A jogi kétértelműségek és a részrehajló döntéshozatali folyamatok elősegítették a közösségi

²¹ Gonzales 2003: 294.

²² Francis 1956: 285–286.

földek privatizálását, amely széles körű kisajátításhoz vezetett. Ez nemcsak a telepések gazdasági alapjait, hanem azokat a társadalmi kohéziós struktúrákat is megrendítette, amelyek a közösségeiket fenntartották. A földek és a kultúra elvesztése a mai napig tartó ellenállási hagyományt eredményezett. A korai, Martínez atya által vezetett ellenállástól kezdve a modern földadomány-mozgalmakig a pobladores és utódaik folyamatosan harcoltak földjogi helyzetük visszaszerzéséért. Ezeknek a földeknek a kisajátítása nem csupán anyagi veszteség, hanem alapvető kihívás a közösségek kulturális és társadalmi alapjainak is. Az Egyesült Államok Számvevőszéke (GAO) 295 közösségi földadományt azonosított Új-Mexikóban, amelyek a 19. és 20. század folyamán kerültek jogi rendezés alá. Bár sok ilyen földadományt elhagytak az amerikai hódítás előtt, az anektálás mélyreható változásokat hozott ezeknek az adományoknak a kezelésében, különösen az őslakos pueblo közösségek földjeit illetően. Ezek a változások aláásták a hagyományos földhasználati rendszereket, és jelentős jogi és adminisztratív kihívásokat okoztak a pueblók számára az új amerikai irányítás alatt. A pueblók, akik Új-Mexikó lakosságának körülbelül 10 000 fős csoportját alkották az anektálás idején, az Egyesült Államok gyámsága alá kerültek a spanyol nyelvű lakossággal együtt. A pueblo földek, amelyeket gyakran közösségi rendszerekben használtak a spanyol és mexikói kormányzat alatt, különösen kiszolgáltatottak voltak ebben az időszakban. A Guadalupe Hidalgó-i szerződés eredetileg tartalmazta a X. cikkelyt, amely a mexikói földadományok, így a közösségi földek védelmét célozta. Azonban James Polk elnök és a Kongresszus törölte ezt a cikkelyt, attól tartva, hogy az felélesztheti az érvénytelen vagy megszűnt földigényeket, és zavart okozhat az angolszász-amerikai földtulajdonban a délnyugati területeken: „Az összes földadományt, amelyet a mexikói kormány vagy az illetékes hatóságok adományoztak olyan területeken, amelyek korábban Mexikóhoz tartoztak, és a jövőben az Egyesült Államok határain belül maradnak, érvényesnek kell tekinteni, ugyanolyan mértékben, mintha az említett területek továbbra is Mexikó határain belül lennének.”²³

Az 1848. májusi Querétarói Jegyzőkönyv (Protocolo de Querétaro) ugyan pontosította, hogy a X. cikkely törlése nem érvénytelenítette a meglévő adományokat, a Kongresszus nem ratifikálta a jegyzőkönyvet, ezzel jogi bizonytalanságot hagyva a pueblo földek státuszára vonatkozóan. Kaliforniával ellentétben, amely 1850-ben állami státuszt kapott, és világos mechanizmusokat vezetett be a földadományok jogi rendezésére, Új-Mexikó területi státusza miatt nem volt képes hatékonyan képviselni földadományigényeit a szövetségi döntéshozatalban. Míg egyes pueblo földigényeket viszonylag korán rendeztek, a földadományok szélesebb körű jogi rendezése nem volt egyértelmű, és évtizedekig megoldatlan maradt. Ez a jogi bizonytalanság súlyosan

²³ United States General Accounting Office: Treaty of Guadalupe Hidalgo <https://www.gao.gov/assets/gao-04-59.pdf> - utolsó letöltés: 2024. 12. 01.

veszélyeztette az ejidoszerű közösségi struktúrákat, amelyek a pueblo földhasználat, kormányzás és kulturális fennmaradás központi elemei voltak.²⁴ Kaliforniában a spanyol szabályozások átvették az Indiák Törvényeit, miközben további követelményeket is megfogalmaztak a telepesek számára. Felipe de Neve kormányzó 1781-es Reglamento para el gobierno de la provincia de Californias (Szabályzat Kalifornia tartomány kormányzására) című rendelete előírta, hogy a solares (lakótelkek) csak családon belül örökölhetők legyenek, és minden terhet tiltottak a föld elkobzásának terhe mellett. A telepeseknek házakat kellett építeniük, zanjákat (öntözőcsatornákat) kellett ásniuk, és fákat kellett ültetniük a telekhatárok mentén. A mexikói uralom alatt később José Figueroa kormányzó 1834-es rendelete pontosította a propios szabályait, lehetővé téve, hogy azokat bérbe adják vagy nyilvános árverésen értékesítsék *sensu enfiteutico* (hosszú távú bérleti jog) keretében. A határvidéken a városi kormányzás gyakran a szokásokra támaszkodott, legalább annyira, mint a hivatalos jogi szabályozásokra. A mexikói időszak Los Angelesében például az ayuntamiento, és nem az egyedül eljáró alcalde felelt a pueblo határain belüli földek kiosztásáért, ami lehetőséget adott a telektulajdonosok feltételeinek érvényesítésére. Az el nem fejlesztett telkeket elkobozhatták, és az ayuntamiento döntötte el, hogy mikor tartja fenn a pueblo közös jogait, például a vízfolyásokhoz vezető átjárókat magánföldeken és gyümölcsösökön keresztül.²⁵

A földigénylések ellentmondásai az amerikai adminisztráció alatt

1854-ben a Kongresszus létrehozta a főföldmérő (Surveyor General) hivatalát, amelynek feladata Új-Mexikó földigényeinek rendezése volt. A hivatal feladatai közé tartozott a történelmi dokumentumok vizsgálata, a spanyol és mexikói jogszabályok alapján a földadományok érvényességének meghatározása, valamint a döntési javaslatok továbbítása a Belügyminisztériumhoz. A pueblo földadományok, akárcsak más földek Új-Mexikóban, ezen a folyamaton mentek keresztül. Azonban a pueblo közösségi földtulajdonlás jellege gyakran ütközött az amerikai jogrendszer individualista földtulajdonlási modelljeivel. Számos pueblo közösségnek hiányzott a tulajdonjog igazolásához szükséges írásos dokumentáció, mivel hagyományaik szóbeli alapúak voltak, és a közösségi kormányzásra támaszkodtak. Ezek az eljárási nehézségek, valamint a privatizáció iránti elfogultság aláásták a pueblók számára létfontosságú közösségi gyakorlatokat. A pueblo földek különösen ki voltak téve a jogellenes megszállásnak és elvesztésnek ebben az időszakban. Az amerikai kormány hangsúlya a magántulajdonon és az egyéni tulajdonjogon figyelmen kívül hagyta azokat a kollektív földhasználati

²⁴ Gonzales 2003: 295–298.

²⁵ Reich 2001: 357.

rendszereket, amelyek évszázadok óta fenntartották a pueblo közösségeket. Még ha a földadományokat jóvá is hagyták, a közösségi rendszerek gyakran módosultak, hogy illeszkedjenek az új jogi keretekhez, tovább gyengítve a hagyományos gyakorlatokat. Ez a változás nemcsak a pueblo közösségek gazdasági alapjait bontotta meg, hanem kulturális kohéziójukat is veszélyeztette, mivel a közösségi földek nemcsak gazdasági erőforrásként, hanem spirituális és társadalmi központokként is szolgáltak. A pueblo földadományrendszerek átalakulása 1848 után rávilágít a közösségi földbirtokrendszerek és az annektálás utáni amerikai földtulajdonjogok közötti mélyreható feszültségekre. Míg a főföldmérő hivatal és a Kongresszus bizonyos pueblo földigényeket jóváhagyott, a földkormányzás tágabb keretei nem védték meg ezeknek a közösségi rendszereknek az integritását. A X. cikkely eltörlése a Guadalupe Hidalgó-i szerződésből és a Querétarói Jegyzőkönyv elutasítása azt a rendszerszintű vonakodást tükrözi, hogy az amerikai jogi és politikai struktúrák alkalmazkodjanak a pueblo földtulajdonlási megközelítésekhez. A pueblo földrendszerek átalakítása az amerikai uralom alatt nemcsak a közösségi földbirtoklási gyakorlatokat, hanem a pueblok kulturális alapjait is aláasta. Ez a kisajátítás öröksége továbbra is alakítja a földjogi küzdelmeket, mivel a pueblo közösségek igyekeznek visszaszerezni és megvédeni azokat a földeket, amelyek továbbra is identitásuk és életmódjuk alapvető részét képezik.²⁶

Új-Mexikó területi státusza a Guadalupe Hidalgó-i szerződés után késleltette az állami rang elnyerését, és megfosztotta a politikai lehetőségtől, hogy egyértelmű eljárásokat követeljen a földadományok rendezésére. Ez a jogi vákuum, valamint az eljárási hibák és a spekulánsok mohósága alapjaiban ásta alá a hagyományos közösségi földhasználati rendszerek integritását. A Guadalupe Hidalgó-i szerződés nem biztosított világos mechanizmusokat a földadományok rendezésére, így a mexikóiak és a pueblok földjei hosszú távú jogi bizonytalanságnak voltak kitéve. A spanyol jog szerint meghatározott indián pueblo földadományok viszonylag korán rendezésre kerültek, de a szélesebb értelemben vett közösségi adományok, mint az ejido rendszerek, számos jogi kihívással szembesültek. Az Egyesült Államok Kongresszusa 1854-ben létrehozta a főföldmérő hivatalát, amelynek feladata az volt, hogy rendezze az új-mexikói földigényeket. A főföldmérők feladata volt, hogy spanyol és mexikói jog alapján vizsgálják meg a földigényeket, de hatékonyságukat szisztematikus problémák akadályozták, ideértve az elégtelen forrásokat, a jogi szakértelem hiányát és az alapvető eljárási garanciák hiányát. Maga az eljárás számos ellentmondással és igazságtalansággal járt. A főföldmérők gyakran nem ismerték a spanyol jogi hagyományokat, és előfordult, hogy rossz feleknek igazolták a földadományokat, vagy túlságosan nagy földterületeket osztottak ki magánadományokként. Például a Maxwell-adomány (1 750 000 hold) és a Sangre de Cristo-adomány (2 750 000 hold) messze meghaladta az eredeti méreteket,

²⁶ Gonzales 2003: 298–301.

és végül nem spanyol származású telepesek kezébe került.²⁷ *„Ha tehát az adomány gigantikus méreteire bővült az adománylevélhez képest, akkor ennek oka az lehet, hogy az Egyesült Államok nemcsak megerősítette a Mexikó által tett adományt, hanem bőkezűen ki is terjesztette azt. Szükségessé válik tehát annak vizsgálata, hogy történt-e bármi az Egyesült Államok részéről a hódítás és átruházás alatt, amely indokolná azt az állítást, hogy az adományt nemcsak megerősítették, hanem ki is bővítették.”*²⁸

Az ehhez hasonló szisztematikus hibák lehetőséget nyitottak a földspekulánsok, különösen a hírhedt Santa Fe Kör (Santa Fe Ring) számára, hogy kihasználják a helyzetet. Ez a jogászokból, politikusokból és vállalkozókból álló hálózat manipulálta a jogrendszert, hogy hatalmas földterületeket szerezzen meg. A csoport a perifériának számító határvidéken helyezkedett el, de teljes mértékben képviselte a tipikus posztpolgárháborús amerikai üzleti korporatista, monopolista és többvállalati tendenciákat. A többi hasonló spekuláncsoporttal ellentétben ők nem valamilyen ipari termékükkel üzleteltek, hanem a földet tekintették az elsőszámú valutájuknak.²⁹ Thomas B. Catron, az Egyesült Államok legnagyobb földbirtokosa, az adományrendszer gyengeségeit kihasználva halmozott fel hatalmas földterületeket, amelyek sokszor közösségi és pueblo földekből származtak. Ügyvédek és spekulánsok kihasználták a földadományok elbírálási rendszerét egy háromlépcsős folyamattal: (1) kérelmet nyújtottak be a földadomány elbírálási rendszerbe való bevonására, (2) megvásárolták vagy hamisan állították, hogy megvásárolták a megnevezett adományozottak jogait, és (3) jóváhagyást szereztek a főföldmérőtől magántulajdon vagy közös bérleti jog alapján. Ez a taktika azért volt sikeres, mert az adománydokumentumok nem voltak egységesek, a földfőmérő kevéssé ismerte a spanyol és mexikói földtörvényeket, és gyakran maga a főföldmérő is spekuláns volt. A spekulánsok hamisan állították, hogy a közösségi földadományok magánadományok, kihasználva azt a gyakorlatot, hogy az adománydokumentumokban csak a közösség képviselőit nevezték meg. A földmérő rendszer belső összejátszása és a minimális felügyelet tovább segítette ezeket a megkérdőjelezhető gyakorlatokat.³⁰ A spekulánsok további taktikákat alkalmaztak, mint például a poblador principal (vezető telepes) érdekeinek felvásárlása vagy az 1876-os törvény alapján indított megosztási perek, amelyek lehetővé tették a bíróságok számára, hogy elrendeljék a közösségi földek eladását, ha azok fizikai felosztása csökkentette volna az értéküket. Ezek az intézkedések rendszerint a spekulánsok javára dőltek el, miközben a földadomány-örökösök, akik gyakran nem ismerték az angolszász jog és nyelvet, kevés eséllyel védekezhettek. További tényezők tovább súlyosbították

²⁷ Gonzales 2003: 301.

²⁸ U.S. Reports: Maxwell Land-Grant Case, 121 U.S. 325 (1886). <https://tile.loc.gov/storage-services/service/ll/usrep/usrep121/usrep121325/usrep121325.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 11.

²⁹ Lamar 1966: 129.

³⁰ Correia 2008: 932.

ezeket az igazságtalanságokat. A rossz nyilvántartás, a homályosan meghatározott földhatárok és a földigények benyújtásának magas költségei hátrányos helyzetbe hozták a nuevomexicanos és pueblo közösségeket. A spekulánsok és jogi szövetségeseik ezen gyengeségek kihasználásával hamisították meg a genealógiákat, és magánadományként tüntették fel a közösségi földeket. Az intézményi támogatás hiánya, amely a hagyományos földhasználatot elismerte volna tulajdonjogként, tovább mélyítette a földtulajdonosok elidegenítését. Az 1880-as évek végén reformtörekvések indultak a földadományok rendezésére, G. W. Julian főföldmérő vezetésével, aki nyíltan elítélte a Santa Fe Kört. Julian fellépése egyes visszaélések ellen valóban hatékony volt, de túl szigorú követelményeket támasztott az igények jóváhagyásához, és számos jogos adományt is elutasított. Konzervatív megközelítése, amely megkérdőjelezte a közösségi földhasználat legitimitását, hosszú távú következményekkel járt a pueblo és hispán közösségek számára.³¹ Julian politikai eltökéltsége és szakmai precizitása mutatkozott meg 1886-ban, amikor az egyik új-mexikói milliomos birtokigénylését utasította el. 1871-ben Felipe Chavez nyújtotta be a kérelmet Antonio Sedillo örökösei nevében a Cañada de los Apaches földterületre, amely Új-Mexikó Bernalillo megyéjében található. Az eredeti földadományozást 1769-ben hagyta jóvá Pedro Fermin de Mendinneta kormányzó, azzal a feltétellel, hogy a földet a spanyol királyi törvényeknek megfelelően be kell telepíteni. Spencer földmérő 1871-ben jóváhagyta a kérelmet, majd 1877-ben Atkinson földmérő irányítása alatt felmérték a területet. A kérelem érvényességét Julian abból a szempontból vizsgálta, hogy a betelepítési feltételeket teljesítették-e. Sedillo örökösei a folyamatos birtoklás mellett tanúskodtak, de a telepítés és fejlesztések bizonyítékai hiányoztak. Julian szerint *„a jelenlegi igénylők az iroda nyilvántartásaiban található, a Bernabe M. Montane-ügyhöz kapcsolódó 13. számú igény során felhozott tanúvallomásra hivatkoznak; azonban az erre a tanúvallomásra való utalás azt mutatja, hogy a betelepítés és a fejlesztések kérdésében csak egy tanút hallgattak meg. Ez a tanú J. Mateo Duran volt, aki 108 éves, és vallomása csupán azt bizonyítja, hogy a szomszédos, a Puerco folyónál fekvő földadományon a telepések egy várost építettek, amelynek neve Nuestra Señora de la Luz San Fernando San Blas. Ez a város, amennyire meg tudom határozni, körülbelül 25 mérföldre volt a Sedillo-adományozás feltételezett településétől. Ez a bizonyíték nem támasztja alá a jelenlegi igénylők állításait a föld birtoklását és fejlesztését illetően, és mivel nem feltételezhetem igaznak azt, amit nem bizonyítottak, ezt az igényt jogilag érvénytelennek kell tekintenem.”*³² Julian további jellemzését követve a földmérés módszertana is hibás volt: irányított kérdések, keresztkérdések hiánya és megbízhatatlan tanúk alapján határozták meg a határokat. A tisztviselő aggodalmai a csalás miatt megalapozottak. Ebben az időszakban a területi földigénylések gyakran

³¹ Gonzales 2003: 301.

³² EDSUS File 131.

kétes módszereket alkalmaztak a határok kibővítésére vagy a jogtalan tulajdonjogok biztosítására. A Sedillo-kérelem, gyenge bizonyítékaival és gyanús földmérési módszerével, jól illeszkedik ebbe a mintába. A kérelem és a földmérés elutasítása mellett Julian egy új, pártatlan földmérést javasolt, amely hiteles és hozzáértő tanúkra támaszkodik. Ez a javaslat a reformra való törekvést mutatta, hogy a kérelem bármely jogos aspektusát (ha volt ilyen) jogszerűen újraértékelhessék.

1889-re Julian intézkedései, különösen az az állítása, hogy a földigénylések 90%-a csalásra épült, aláásták az otthonteremtési és elővásárlási jogi igényeket Új-Mexikóban. Módszerei széles körű bizalmatlanságot keltettek, és a befolyásos új-mexikóiakat rendkívül érzékenyvé tették a földreformjavaslatokkal szemben. Edmund G. Ross kormányzó terve, amely az otthonteremtési elveket kívánta megvalósítani államilag finanszírozott öntözési projektek révén, hogy a kis telepesek számára önköltséges vízellátást biztosítson, hitelét veszítette a földmérő hivatal vezetőjének vitatott intézkedéseivel való társítás miatt. Új-Mexikó földproblémái végül arra késztették a Kongresszust, hogy létrehozza a Magán Földigények Bíróságát (Court of Private Land Claims) részleges megoldásként, amelyet pont a reformpártiak, például Julian, erősen elleneztek.³³ Új-Mexikó földadományrendszerének átalakulása az amerikai uralom alatt nemcsak a közösségi földhasználati gyakorlatokat bontotta meg, hanem a pueblók és más közösségek kulturális alapjait is aláasta. Ez az elidegenítés és kisajátítás máig tartó hatással van a földjogi küzdelmekre, mivel a pueblo közösségek igyekeznek megvédeni és visszaszerezni földjeiket, amelyek identitásuk és életmódjuk alapvető részét képezik.³⁴

A 19. században Új-Mexikóban számos földadománnyal kapcsolatos konfliktus bontakozott ki, amelyek a korábban említett angolszász-amerikai térhódításból és a földek jogi rendezését érintő rendszerszintű változásokból eredtek. Ezek az események mély hatást gyakoroltak a hispán közösségekre, különösen a pobladores és a pueblo lakosságra, valamint a hagyományos közösségi földbirtoklási rendszerekre, például az ejidóra. A spekulánsok beáramlása és a megváltozott jogi keretek tovább mélyítették a feszültségeket, amelyek erőszakos ellenállást, a közösségi földjogok leépülését és jelentős földvesztéseket eredményeztek az angolszász érdekek javára. A Maxwell-adomány területén bontakozott ki az egyik első konfliktus, ahol a nuevomexicano telepesek egy peon-patrón³⁵ rendszerben éltek Lucien Maxwell-lel, az adomány hi-

³³ Williams 1967: 75–83.

³⁴ Gonzales 2003: 303.

³⁵ Clark S. Knowlton definícióját követve a patrónus-földmunkás rendszer volt az egyik első spanyol-amerikai társadalmi szerveződés, amely az angol nyelvű társadalom domináns hatásainak áldozatul esett. A patrónus olyan személy, aki képes munkát, társadalmi és gazdasági biztonságot, valamint vezetést biztosítani azok számára, akiknek dolgozniuk kell a megélhetésükért. A nagy földbirtokos patrónus egy védett, önálló falut tartott fenn, támogatta az egyházat, és biztosította a jobbágyságot számára az élet alapvető szükségleteit. Cserébe engedelmességet és lojalitást várt el. A falusi patrónus nem biztosított munkát, de falusi vezetőként tisztelték. Knowlton 1962.

vatalos tulajdonosával. Az új-mexikói kontextusban a peonok gyakran maguk is kis-vállalkozók (partidarios) voltak, akik birkákat vettek bérbe a patrónától, és az év végén megosztották a nyáj növekedésének bevételein. A már korábban is említett közösségi földek használata tovább növelte a falusi és kulturális közösségek egymásrautaltságát, valamint megélhetési együttműködését, amely az amerikai ültetvénytulajdonosok számára ismeretlen volt. A független puebló indiánok jelenléte, kulturális jellegzetességeik és az egyedi kertgazdálkodások szintén a különböző etnikai csoportok közötti különbségek toleranciáját erősítették, ami megint csak nem volt jellemző a déli államok rabszolgartartóira. A hispán és puebló csoportokra a 19. század elején is leginkább a zsákmányszerző támadásokkal fenyegető nomád észak-amerikai indián törzsek jelentették a legnagyobb veszélyt, akik ellen gyakran közösen léptek fel.³⁶

Az 1860-as években, miután aranyat fedeztek fel az adomány területén, és az európai befektetők megvásárolták azt, a helyi lakosságot a kiszorulás fenyegette. Az új tulajdonosok nem ismerték a helyi lakosság szükségleteit, ami 1871-ben tömeges tiltakozásokhoz vezetett. A feszültség 1875-re erőszakos összecsapásokká fajult, és az adomány körüli konfliktusok egészen az 1890-es évekig folytatódtak, amikor a területet végül több magántulajdonos között osztották fel. Hasonló erőszakos etnikai konfliktusok alakultak ki más régiókban is, például a Lincoln megyei háborúk, amelyek a déli Új-Mexikó mexikói településeire betelepült texasi telepésekkel kapcsolatos földviták miatt robbantak ki. A legjobban szervezett ellenállás azonban a Las Gorras Blancas (Fehér Sapkák) -mozgalom formájában jelentkezett, amely 1889-ben indult San Miguel megyében. A hispán lovasokból álló fegyveres csoport éjszaka kerítéseket döntött le, vasúti síneket szedett fel, és állatállományt semmisített meg, hogy érvényesítse jogait a vitatott közösségi földekre. Az általuk használt figyelmeztetések (csoportos erődemonstráció) és célzott garázdaság (kerítések megrongálása) a mexikói–amerikai háborút követő konfliktusok során bevett stratégiáknak számítottak, és a földvesztéssel szembeni önálló, közösségi válaszként tükrözték. Ezek a módszerek a közösség kulturális és szervezeti erőforrásaiból fakadtak, függetlenül az angolszász-amerikai hatásoktól. Az olyan angolszász-amerikai szervezetek, mint a Knights of Labor (A Munka Lovagjai), bizonyos mértékű támogatást nyújtottak, de figyelmük elsősorban a köztulajdonban lévő földek védelmére irányult, ami eltért a Las Gorras Blancas központi céljától: a közösségi földadományok megőrzésétől. A kulturális ellentéteken túl az elnyomás és kizsákmányolás ellen foglaltak állást, valamint a kapitalizmus értékorientáció-mentes, hagyományellenes szellemiségével szemben. A földadományok örökösei számára nem az angolszászok eltérő értékrendje jelentett problémát, hanem az a jobbizonytalanság és egyéb törvénytelen eszközök, amelyekkel megpróbálták őket megfosztani a földhöz kapcsolódó természeti erőforrásokhoz való hozzáféréstől, valamint a területi hatalmi

³⁶ Lamar 1966: 24.

pozícióktól. Az új-mexikói közösségek munkásai, farmerei nem elvi alapon szálltak tehát szembe az amerikai ügyvédekkel, vállalkozókkal vagy magával az állammal. Azt kifogásolták, hogy az üzleti érdekek a földet és annak erőforrásait kívánták megszerezni, míg az új-mexikóiak elkötelezettek voltak földjeik, valamint a vízhez és faanyaghoz való hozzáférésük megőrzése mellett. Ezek elvesztése ugyanis alapvetően veszélyeztette volna megélhetésüket és létbiztonságukat.³⁷

A Las Gorras Blancas ugyan helyi politikai támogatást nyert, de befolyásuk az 1890-es években csökkent a vezetőik bebörtönzése és a régió gyors gazdasági átalakulása miatt. Az egyre növekvő, rendezetlen földigények – Új-Mexikóban például 116 – kezelésére a Kongresszus 1891-ben létrehozta a Magánföldigények Bíróságát (Court of Private Land Claims), amely Új-Mexikóban, Coloradóban és Arizonában tárgyalta a földügyeket. A bíróság 282 ügyet vizsgált, amelyek több mint 34 millió hold földterületet érintettek Új-Mexikóban.³⁸ Az ítélezési konfliktusokból eredő jogi bonyodalmak a föld és az erőforrások feletti irányításért folytatott küzdelmeket tükrözik, miközben szélesebb gazdasági átalakulásokra is rámutatnak. Az 1854 és 1899 közötti ítélezési gyakorlatok elősegítették a közös földek elvesztését, alásva az önálló közösségeket azáltal, hogy megfosztották őket az erőforrásaiktól. Ezek a konfliktusok nem csupán jogi vagy kulturális viták voltak, hanem a társadalmi és tulajdoni viszonyok átrendeződését is jelentették az Egyesült Államok gyarmati terjeszkedésének részeként. A gazdasági átalakulás ennek következtében alapvetően újradefiniálta az új-mexikói termelési viszonyokat. A közös földek elvesztése egész közösségeket űzött ki földjeikről, erőforrásaiktól megfosztva őket, és ezzel az új-mexikói gazdasági struktúrákat gyökeresen átalakította. A földadományok tárgyalása tehát nemcsak az amerikai terjeszkedés eszköze volt, hanem a régió társadalmi-gazdasági tájképének újrendezésére is szolgált.³⁹

A főföldmérő rendszerrel ellentétben, amely bizonyos vélelmeket megengedett a földadományok érvényességének megállapításakor, a bíróság szigorúbb és technikai

³⁷ Romero 2006: 105–107. Romero megközelítését érdemes összevetni Correia megállapításaival, miszerint üdvöztető, hogy az újabb kutatások már nem mint a szegény hispán-mexikói-indián közösségek ellenállását a gazdag amerikaikkal szemben elemzik a Las Gorras Blancas-jelenséget, hanem igyekeznek a politikai hatalomváltás kontextusába helyezni. Correia szerint Romero helyesen eltávolodik az etnicizált konfliktus kulturális jellegétől, és a gazdasági tényezőkről, valamint társadalmi osztályok különbségéről ír, de nem tárja fel részletesen azokat az intézményeket és gyakorlatokat, amelyek bevezették a kapitalista bérmunkarendszereket, és létrehozták az új pénzügyi hálózatokat (vasúttársaságok, telegráfálózatok, bankrendszer). Ezek az eszközök alapvetően átalakították a régió politikai gazdaságtanát, de továbbra sem kaptak kellő figyelmet a kutatásokban. Az 1890-es évek Új-Mexikója társadalmi és gazdasági konfliktusainak részletes elemzése nélkül a Las Gorras Blancas-mozgalmat továbbra is tévesen a vidéki hagyományokat kétségbeesetten védő reformista parasztmozgalomként ábrázolják. Correia 2010.

³⁸ Gonzales 2003: 303.

³⁹ Correia 2008: 930

szabványokat alkalmazott. A kérelmezőknek bizonyítaniuk kellett az adomány létezését és annak megfelelőségét a spanyol és mexikói törvények szerint. A bíróság érvénytelennek minősítette azokat az adományokat is, amelyeket nem kormányzók, hanem például *alcaldes* vagy *ayuntamientos* tisztviselők hagytak jóvá, annak ellenére, hogy ezek az tisztviselők a spanyol és mexikói jog szerint jogosultak voltak erre. Az *United States v. Sandoval et al.* (1897) ügy különösen súlyos következményekkel járt. Az Indiák törvényei szerint azok a földek, amelyeket ténylegesen nem osztottak ki a telepéseknek, továbbra is a király tulajdonában maradtak, és ő vagy azok, akikre ezt a hatalmat ruházta, rendelkezhetek velük. A Guadalupe Hidalgó-i szerződés időpontjában sem a települések, sem az ott élő telepések – akiknek jogai e perek tárgyát képezték – nem követelhetők volna az előző kormány jogi tulajdonjogát. Ennélfogva a Magánföldigények Bírósága nem volt felhatalmazva arra, hogy a tulajdonjogot valamelyik félnek átadja. Az ezzel kapcsolatos esetleges méltányos jogok rendezése a kormány politikai osztályának hatáskörébe tartozott. Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága kimondta, hogy a közösségi földeket (*commons*) nem a helyi közösségek, hanem Mexikó birtokolta, és hogy a Guadalupe Hidalgó-i szerződés értelmében ezek a földek az Egyesült Államok kormányának tulajdonába kerültek. Ez az értelmezés hatalmas közösségi földterületeket helyezett közterületként állami ellenőrzés alá, beleértve a Carson és Santa Fe nemzeti erdők nagy részét. Habár a döntést nem alkalmazták visszamenőlegesen, és az 1897 előtt jóváhagyott közösségi földek megmaradtak, a Sandoval-ügy a közösségi földjogok legnagyobb veszteségét eredményezte Új-Mexikóban.⁴⁰

A tanulmány során végigkövethettük, hogyan próbálta a spanyol gyarmati jogi keret integrálni a régió többretegű földhasználati gyakorlatát, milyen konfliktusokat eredményezett az amerikai jogi mechanizmusok bevezetése, és hogyan hatott a közösségi földek elvesztése a hispán és őslakos közösségek kulturális és társadalmi kohéziójára Új-Mexikóban. A spanyol jogi keret, különösen a *Recopilación de leyes de los Reynos de las Indias*, a központosított uralkodói kontrollt igyekezett ötvözni a helyi körülményekhez való alkalmazkodással. Az olyan intézkedések, mint a földadományok kiosztása (*mercedes*), kezdetben az őslakos földhasználati hagyományok bizonyos mértékű figyelembevételével történtek, például a közösségi földek védelmével. Azonban ezek az intézkedések gyakran inkább a spanyol telepések és a konkvisztátorok, valamint azok leszármazottjainak érdekeit szolgálták. A Padilla család földjeinek példája jól mutatja ezt a kettősséget: a földeket eredetileg spanyol családok kapták a Coronado- és Oñate-hódítások után, majd az őslakokkal közösen művelték, ám később gazdasági kényszerek miatt a család kénytelen volt eladni birtokait az Isleta

⁴⁰ Gonzales 2003: 304–307.

Pueblo közösségének. Az ilyen tranzakciók dokumentációja megmutatja a gyarmati jogrendszer szigorúan szabályozott természetét, de egyúttal azt is, hogy az adminisztráció kevésbé tudta megakadályozni a földek elaprózását és a közösségi földhasználat meggyengülését.

Az amerikai uralom alá kerülés 1848-ban teljesen átalakította ezt a rendszert, különösen a földtulajdonlási szabályok terén. Az Egyesült Államok által bevezetett jogi mechanizmusok, például a főföldmérő hivatala és a Magánföldigények Bírósága, az írásos dokumentációt és az egyéni tulajdonjogot helyezték előtérbe, amely alapvetően összeegyeztethetetlen volt az ejidók és acequiák kollektív hagyományaival. A földbirtokokkal foglalkozó bírók vagy döntéshozók gyakran nem voltak tisztában a spanyol joggal, és döntéseikben inkább az akkori angolszász gazdasági igényeket tartották szem előtt. Azonban voltak olyan reformerek, mint G. W. Julian, az amerikai földmérési hivatal vezetője, aki szigorú szabványokat alkalmazott, amelyek számos magánföldigényt érvénytelenítettek. Az olyan esetek, mint a Sedillo-földek vitája, ahol a közösségi földhasználat bizonyítékai hiányoztak, azt mutatják, hogy az amerikai rendszer képtelen volt igazságosan kezelni a spanyol és mexikói közösségi földek hagyományos viszonyrendszerét. Julian reformjai ugyan felléptek a spekuláció ellen, de nem szolgáltak megoldással a hispán telepesek és az őslakosok által együttesen művelt földek megvédésére.

A közösségi földek elvesztése Új-Mexikóban messzemenő kulturális és társadalmi hatásokkal járt, mert felborította a 17. század óta kialakuló mezőgazdasági együttműködést a különböző etnikai csoportok között. A veszteség nem csupán gazdasági marginalizációt eredményezett, hanem aláasta a közösségi kohéziót és identitást is. A Padilla család története és a közösségi földek értékesítése az Isleta Pueblo számára azt mutatja, hogy a föld nem csupán anyagi erőforrás volt, hanem a hispán családoknak társadalmi presztízst nyújtott, míg az őslakosok számára szimbolikus és spirituális jelentőséggel is bírt. Az amerikai jogrendszer azonban nehezen egyensúlyozott a földek privatizációja és a történelmi hagyományokra hivatkozó kérelmek között. A földspekulánsok pedig kihasználva ezt a bizonytalanságot egyre nagyobb elánal vetették bele magukat a szétaprózódott telkek felvásárlásába kihasználva a jogi kiskapukat. Az állammal és a spekulánsokkal szemben a helyi közösségek igyekeztek megőrizni identitásukat. Az ellenállás egyik példája Antonio José Martinez atya tevékenysége, aki a mexikói földtulajdonosok érdekeiért lépett fel az amerikai spekuláció és földprivatizáció ellen. Martinez atya az egyház és a helyi közösségek vezetőjeként bírálta az amerikai földtulajdonjogi rendszer igazságtalanságait, hangsúlyozva, hogy ezek a változások nemcsak a gazdasági, hanem a kulturális és társadalmi rendszereket is aláássák.

A spanyol gyarmati és amerikai jogi rendszerek közötti átmenet nemcsak a földbirtoklás gyakorlatát, hanem a hispán és őslakos közösségek társadalmi dinamikáját is alapjaiban alakította át. A Padilla-földek esete és a Julian-féle földmérési reform példái rávilágítanak arra, hogy a jogi rendszerek alkalmazkodása és konfliktusai

miként formálták a földhasználati gyakorlatokat és közösségi életet. A történelmi és spanyol jogból eredeztetett viták mellett megfigyelhető a hispán és őslakos csoportok egymásrautaltságának jelensége, amely alapként szolgált a közös erőfeszítésüknek a földvesztések ellen. Antonio José Martínez atya ellenállása hangsúlyozza a közösségek harcát kulturális túlélésükért, miközben felhívja a figyelmet a földjogi rendszerek gazdasági hatásain kívüli aspektusaira. A délnyugati életmód, amely egy túlnyomóan sivatagi viszonyok közötti túlélésről szól, nagymértékben függött a földalapú élelmiszer-biztonság megteremtésétől. A vizsgálat folytatásaként a jövőben a birtokviszonyok átalakulásának főleg társadalmi és kulturális hatásaival foglalkozom különös tekintettel a délnyugati pueblo közösségekre az amerikai jogrendszerben.

FORRÁSOK

- Center for Southwest Research & Special Collections (CSWR)
CSWR MSS-987-BC New Mexico Indian Affairs Historical Documents
CSWR MSS-987-BC Receipt of full payment noted in 1751. Copy made and registered in Santa Fe, January 4, 1849 by Donaciano Vigil.
CSWR MSS-987-BC Register and receipt of sale of land by Diego Padilla family, Los Padillas to Isleta Indian residents., 1750, 1751 (original)
EDSUS 131. Reported 50. Private land claim of Antonio Sedillo, or La Cañada de los Apaches. Supplemental opinion of surveyor-general.
The Executive Documents of the Senate of the United States for the First Session of the Fiftieth Congress 1888. Washington Government Office. (EDSUS)
U.S. Reports 1886: Maxwell Land-Grant Case, 121 U.S. 325. <https://tile.loc.gov/storage-services/service/ll/usrep/usrep121/usrep121325/usrep121325.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 11.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Anderson, H. Allen 1985: The Encomienda in New Mexico, 1598–1680. *New Mexico Historical Review* (60.) 4. 353–377.
Beginnings of Representative Government in New Mexico. *New Mexico Historical Review* (21.) 2.
Biography of Esteban Padilla <https://www.geni.com/people/Esteban-Padilla/600000019463456895>– utolsó letöltés: 2024. december 9.
Bloom, Lansing B. 1946: Beginnings of Representative Government in New Mexico

- Branch, Jordan 2010: 'Colonial reflection' and territoriality: The peripheral origins of sovereign statehood. *European Journal of International Relations* (18.) 2. 277–297. <https://doi.org/10.1177/1354066110383997>
- Correia, David 2008: Appendix: Land Grant Speculation in New Mexico during the Appendix: Land Grant Speculation in New Mexico during the Territorial Period. *Natural Resources Journal* (48.) 4. 927-947.
- Correia, David 2010: "Retribution Will Be Their Reward": New Mexico's Las Gorras Blancas and the Fight for the Las Vegas Land Grant Commons. *Radical History Review* (108.) 49–72. <https://doi.org/10.1215/01636545-2010-003>
- Engstrand, Iris Wilson 1978: Land Grant Problems in the Southwest: The Spanish and Mexican Heritage. *New Mexico Historical Review* (53.) 4. 317–336.
- Francis, E. K. 1956: Padre Martinez: A New Mexican Myth. *New Mexico Historical Review* (31.) 4. 265–289.
- Gibson, Charles 1964: *The Aztecs under Spanish rule; a history of the Indians of the Valley of Mexico, 1519-1810*. SUP. <https://doi.org/10.1515/9781503621114>
- Gonzales, Philip B. 2003: Struggle for Survival: The Hispanic Land Grants of New Mexico, 1848-200. *Agricultural History* (77.) 2. 293–324.
- Greenleaf, Richard E. 1972: Land and Water in Mexico and New Mexico 1700–1821. *New Mexico Historical Review* (47.) 2. 85–112.
- Haring, Clarence Henry 1975: *The Spanish Empire in America*. HBJ Book.
- Knowlton, Clark S. 1962: Patron-Peon Pattern Among the Spanish Americans of New Mexico. *Social Forces* (41.) 1. <https://doi.org/10.2307/2572914>
- Lamar, Howard R. 1966: *The Far Southwest, 1846-1912: A territorial History*. UNMP.
- Quintana, Frances Leon 1990: Land, Water, and Pueblo-Hispanic Relations in Northern New Mexico. *Journal of the Southwest* (32.) 3. 288–299.
- Reich, Peter L. 2001: Dismantling the Pueblo: Hispanic Municipal Land Rights in California since 1850. *The American Journal of Legal History* (45.) 4. 353–370. <https://doi.org/10.2307/3185311>
- Romero, Mary 2006: Class Struggle and Resistance against the Transformation of Land Ownership and Usage in Northern New Mexico: The Case of Las Gorras Blancas. *Chicana/o Latina/o Law Review* (26.) 1. 87–110. <https://doi.org/10.5070/C7261021167>
- United States General Accounting Office 2004: *Treaty of Guadalupe Hidalgo. Findings and Possible Options Regarding Longstanding Community Land Grant Claims in New Mexico*. <https://www.gao.gov/assets/gao-04-59.pdf> – utolsó letöltés: 2024. 12. 01.